

Årsberetning 2013

FIU – Fagbevægelsens Interne Uddannelser

Indhold

Fagbevægelsens Interne Uddannelser – en succes der runder 40 år 1

1. Sammenfatning og perspektivering 2
2. Udviklingsarbejdet i FIU 2013 4
3. FIU-aktiviteter i tal 9
4. FIU-indtægter 14
5. Fællesskabets udgifter 19
6. Forbundenens udgifter til FIU 21

Årsberetning 2013
FIU – Fagbevægelsens Interne Uddannelser
Udgivet af LO – Landsorganisationen i Danmark

Foto: LO
Layout: Birger Gregers
Tryk: FOA

ISBN: 978-87-7735-288-1
ISBN- online: 978-87-7735-290-4
LO-varenr. 4236

Maj 2014

Fagbevægelsens Interne Uddannelser – en succes der runder 40 år

Det er 40 år siden Uddannelsesfonden af 1973 blev aftalt i det daværende mæglingsforslag – det blev starten på det økonomiske grundlag for Fagbevægelsens Interne Uddannelser. Samfundet og arbejdsmarkedet ser betydeligt anderledes ud end i 1973, men FIU har været i stand til at vokse sig stor, stærk og tilpasse sig de tillidsvalgtes behov.

I starten var der en klar overordnet dagsorden defineret i en politisk udtalelse: Vor uddannelse. Siden er det mere og mere forbundenes egne dagsordner, der er blevet dominerende, og fokus har flyttet sig fra samfundsmæssige udfordringer til de tillidsvalgtes daglige udfordringer på arbejdspladsen. De tillidsvalgte – særligt tillidsrepræsentanterne – er i dag kernen i den danske model.

Økonomisk har FIU været prioriteret gennem de sidste års overenskomstforhandlinger, hvilket har bidraget til at gøre uddannelsen af tillidsrepræsentanter økonomisk selv bærende i mange forbund.

FIU er en succes. Ser vi på kursusaktiviteten har omkring 200.000 personer gennem årene været kursusaktive i FIU. Aktiviteten var højest i starten af 1990'erne, men gennem de seneste år har vi nået et stabilt niveau på omkring 25.000 kursusaktive hvert år.

For 40 år siden var der 45 forbund i FIU-fællesskabet og et omfangsrigt tværfagligt kursussystem. Det var dengang også naturligt, at de afsluttende uger af forbundenes grundkurser var tværfaglige. I dag tæller FIU-fællesskabet 11 forbund, og den samlede deltagelse i de tværfaglige kurser er faldet betydeligt – så meget, at det er blevet et problem.

Den kritiske masse, deltagermæssigt, der er nødvendig for at opretholde et rele-

vant antal tværfaglige kurser, er ved at forsvinde. Den udvikling skal vendes, og derfor har vi igen efteråret 2013 udviklet et nyt tværfagligt kursuskoncept – baseret på såkaldte *Faglige uger* og *Temauger*. Forhåbningen er, at det resulterer i højere deltageraktivitet på det tværfaglige niveau i 2014 og i årene fremover.

Værdien af at tillidsvalgte på tværs af fag, brancher og forbund mødes i et læringsfællesskab er nemlig stadigvæk yderst relevant – både for den enkelte tillidsvalgte og dermed for den interessevaretagelse, der sker på vores arbejdspladser.

Det er vigtigt, at vi passer på vores fælles FIU. Fællesskab var en væsentlig styrke ved den aftale, der blev indgået dengang i 1973 – økonomisk med DA – og politisk medlem LO-forbundene. Det fællesskab skal vi værne om og styrke. Det kan vi, hvis vi står sammen – også på tværs af forbundene.

Lizette Risgaard
LO's næstformand

Det er målet at tilvejebringe uddannelse af et sådant omfang og indhold, at der gives reelt tilbud om personlig udvikling og dygtiggørelse til alle interesserede medlemmer, ikke mindst dem, der varetager eller sigter på at varetage de opgaver, der er en følge af fagbevægelsens organisatoriske og samfundsmæssige virksomhed. Uddannelsen skal give den enkelte forudsætningen for at udøve sine funktioner i overensstemmelse med fagbevægelsens målsætning.

Uddrag fra målsætning i Vor uddannelse

Udviklingsarbejdet i FIU

Der har i 2013 været fokus på de langsigtede forandringer i fagbevægelsen, som stiller nye krav til FIU. Det overordnede fokus i udviklingsarbejdet i 2013 har derfor drejet sig om omlægning af de ordinære, tværfaglige FIU-kurser, fortsat fokus på organisering og fastholdelse af medlemmerne og redskaber til at skabe overblik over det fremtidige uddannelsesbehov blandt de tillidsvalgte.

På det organisatoriske område har der været fokuseret på udvikling af et fælles system for samtaler med de tillidsvalgte og afklaring af opgaver og uddannelsesbehov.

Endelig har der været fulgt op på området omkring tillidsvalgte med minoritetsbaggrund, hvor der har været igangsat flere projekter om mentorer, mangfoldighedsorganisering m.m. Tilsvarende er der fulgt op med flere projekter om bl.a. ligeløn og barsel.

I 2013 blev det besluttet at iværksætte 17 udviklingsprojekter. Projektledelsen har været fordelt blandt 5 projektholdere. Partnerskabet for Ligestilling var i 2013 den tovholder med flest projekter (6 projekter), mens Center for arbejdsliv & læring var projektholder på 5 projekter. FIU's Udviklingsenhed påtog sig tovholderansvaret på 4 projekter, mens FIU-it og AOF var tovholder på hver 1 projekt.

Flere deltagere på kortere kurser – 25.000 tillidsvalgte på kursus

Kursusaktiviteten var i 2013 på 23.699 deltageruger, hvilket var 6 procent mindre end 2012, hvor aktiviteten var på 25.276 deltageruger.

Til gengæld har der været flere personer på kursus i 2013. Der var 25.086 forskel-

lige personer på kursus i 2013. Antal deltagere oversteg i 2013 for første gang antallet af kursusuger. Dette betyder, at den enkelte tillidsvalgte i 2013 var på kursus i gennemsnit under 1 uge (4,7 dage), hvor dette i 2012 var på 5,3 dage. Det er en udvikling, som er sket i løbet af de sidste 10 år, således at kursernes varighed er blevet kortere.

De fleste forbund har et faldende antal deltageruger fra 2012 til 2013. Kun HK/Danmark og Dansk Metal har en stigning i deltagerugerne. Der er dog flere forbund, hvor der i 2. halvår 2013 var flere kursister end 1. halvår 2012. Dette kan være et signal om, at udviklingen er ved at vende. Antal deltageruger i forhold til medlemstallet er fortsat 2,8 procent som i 2012.

De tværfaglige kurser udgjorde i 2013 kun 8 procent af den samlede aktivitet. I 2012 udgjorde de tværfaglige kurser tilsvarende 10 procent af aktiviteterne. Dermed fortsætter de tværfaglige kurser faldet de seneste år.

Færre FIU-indtægter end beregnet

Den samlede sum af FIU-indtægter var i 2013 på 327,4 mio. kr. Dette var 6 mio. kr. mindre end i 2012 og 16 mio. kr. mindre end budgetteret. Den aftalte stigning i øreløbet burde have betydet en stigning i indtægten på 4,9 procent – i stedet blev det til et fald på 1,8 procent. Årsagen var især faldende bidrag fra det private arbejdsmarked.

På det offentlige område har der været en mindre regulering af AKUT-midler efter overenskomstforhandlingerne på det offentlige område i 2013. Bidraget til kommunalt og regionalt ansatte LO-overenskomstdækkede medarbejdere er næsten

uændret fra 2012 til 2013. Der er blevet færre offentligt ansatte, men det er så godt som opvejet af stigende ørebeløb på AKUT-området – der er således kun et fald på 0,6 procent i de samlede indtægter via AKUT-ordningen.

Fællesskabets udgifter

Den samlede fordeling af udgifterne for 2013 viser, at forbundene stod for 93 procent, mens FIU-fællesskabet stod for 7 procent af udgifterne, som det blev aftalt i 2011. I alt er fællesskabets udgifter 23,7 mio. kr. og udgifterne til FIU-sekretariatet og FIU-it har gennem de sidste år stabiliseret sig på et lavt niveau, hvor projektmidler bliver prioriteret.

Forbundenes samlede kursusudgifter

Det faldende antal deltageruger i FIU kunne betyde færre kursusudgifter i forbundene, men prisudvikling og mere præcise opgørelser fra forbundene betyder, at de samlede udgifter for tredje år i træk ligger omkring 330 mio. kr.

Der er stadig forbund, der ikke bruger alle de FIU-midler, som de burde, men for at denne opgørelse af indtægter i forhold til udgifter skal være mere realistisk, er der i 2013-beretningen foretaget ændringer i opgørelsen af statsområdet. Statsansatte, ansatte i Københavns og Frederiksberg kommune, i Post Danmark og TDC er de eneste uden overenskomstaftalte FIU-bidrag, og de bliver derfor opgjort efter en i en intern aftale årligt anslået beløbsramme.

Perspektiver for 2014

Udviklingen i FIU-samarbejdet i 2013 stiller store forhåbninger til udviklingsarbej-

det i 2014. Der er således blevet et tættere samarbejde om de ordinære FIU-kurser, end vi har set i mange år – og alle forbund har sluttet godt op om omlægning af FIU-kurserne til Faglige uger og Temauger. I 2014 vil initiativet med 10 fællesskabsuger med mange tillidsvalgte samlet på en gang og med masser af fælles aktiviteter for alvor slå igennem.

Tilsvarende vil der i 2014 blive satset yderligere på udvikling af fælles organiseringsinitiativer, hvor der fortsat vil være behov for tværfaglig nytænkning og nyudvikling, fx omkring sociale medier. Tilsvarende er en række muligheder for at udarbejde nye fælles materialer.

Samtidig forventes de ændrede mønstre i FIU-deltagelsen fortsat at blive uddybet: flere deltagere på kortere og kortere kurser, mere fokus på andre læringsformer end de traditionelle kurser osv. Dette stiller store krav til nytænkning i FIU, og at der hele tiden arbejdes på at være på forkant.

Endelig bliver der i 2014 gennemført et Servicetjek af FIU, hvor FIU-Udvalget op til LO-kongressen i 2015 løbende vil drøfte og evaluere FIU.

Der har i 2013 været fokus på de langsigtede forandringer i fagbevægelsen, som stiller nye krav til FIU. Det overordnede fokus i udviklingsarbejdet i 2013 har derfor drejet sig om omlægning af de ordinære, tværfaglige FIU-kurser, fortsat fokus på organisering og fastholdelse af medlemmerne og overblik over det fremtidige uddannelsesbehov blandt de tillidsvalgte. Det betyder, at der har været fokuseret på følgende tre temaer i udviklingsarbejdet:

- ◆ Samling, reorganisering og videreudvikling af de ordinære, tværfaglige kurser i 4 faglige uger og 6 temauger.
- ◆ Udvikling af nye uddannelsesaktiviteter omkring organisering, ikke mindst for de mindre og mellemstore forbund.
- ◆ Udvikling af et fælles system for samtaler med de tillidsvalgte og afklaring af opgaver og uddannelsesbehov.

Tabel 2.1 Projekter vedtaget i 2013

Projekt	Projektejer	Område
Tillidsvalgte med minoritetsbaggrund som ambassadører for den danske model	FIU-ligestilling	Etnisk
Informationsmaterialer om arbejdsklausuler	UE	Materiale
Task force til dialogindsats i folkeskolernes afgangsklasser	CEFAL	Danske model
Arbejds miljørepræsentanterne og organisering	CEFAL	Danske model
Fyraftens dialogmøder – fædrebarrel	FIU-ligestilling	Køn
Nordisk Forum 2014	FIU-ligestilling	Køn
Regionale og brancherettede filmklip	AOF	Materiale
Faglige uger – læring i fællesskabet	UE	Pædagogik
Revision af overbygningskurser	CEFAL	Pædagogik
Fælles medlemsorganiseringsuddannelse	AOF	Danske model
Samtale med TR om kompetenceudvikling	UE	Organisatorisk
Overtagelse af TR-aftaleværktøjet	FIU-it	Organisatorisk
Målet er ligeløn	FIU-ligestilling	Køn
Mangfoldighedsorganisering	FIU-ligestilling	Etnisk
Lærlinge og elevvers psykiske arbejdsmiljø	CEFAL	Arbejds miljø
Underviseraktiviteter 2014	CEFAL	Pædagogik
Sociale mediers muligheder for tillidsvalgte	FIU-ligestilling	Køn

Det betyder også, at der har været et klart fokus på udvikling af områder, hvor der på tværs af samtlige LO-forbund er klare interesser for at gøre en fælles indsats: Hvor er det oplagt med en fælles indsats på tværs af forbundene? Hvor kan hvert enkelt forbund spare ressourcer gennem en fælles indsats? Hvor kan hvert enkelt forbund yde bedre service og støtte for de tillidsvalgte gennem en fælles indsats?

Godkendte projekter i 2013

I 2013 blev det besluttet at iværksætte 17 udviklingsprojekter. Projekterne fordelte sig inden for de temaer, som er oplyst i tabel 2.1.

Projektledelsen har været fordelt blandt 5 projektholdere, hvor økonomien fremgår af figur 2.2.

Partnerskabet for kønsligestilling var i 2013 den største tovholder med 6 projekter, mens Center for arbejdsliv & læring var projektholder på 5 projekter. FIU's Udviklingsenhed påtog sig tovholderansvaret på 4 projekter, mens FIU-it og AOF var tovholder på hver 1 projekt.

Videreudvikling af de ordinære, tværfaglige kurser

De ordinære, tværfaglige kurser har gennem en årrække været i konstant nedgang. I 2013 blev dette gjort til et hovedtema i udviklingsarbejdet, hvor alle forbund blev enige om at sætte ind med en forøget indsats – og samtidig samle, reorganisere og videreudvikle kurserne.

Det førte til, at der blev igangsat 2 væsentlige udviklingsprojekter:

- ◆ Faglige uger – læring i fællesskab. Dette projekt har været hovedprojektet i for-

ændringerne, hvorefter stort set alle eksisterende ordinære tværfaglige kurser skulle samles i 10 uger i løbet af året. I løbet af disse 10 uger skulle der samtidig udvikles og gennemføres en række fællesaktiviteter, således at der kunne skabes et godt fagligt, socialt og kollegialt miljø omkring kursusaktiviteterne.

Projektet har medført, at der blev udviklet 6 temauger med titlerne: Trivsel og psykisk arbejdsmiljø, Strategisk forhandling, Organisering, Social dumping. Inden for de 2 førstnævnte temaer skal der gennemføres 1 temauge både om foråret og om efteråret. Desuden blev det besluttet, at stort set alle andre øvrige FIU-kurser skulle samles i 4 faglige uger.

- ◆ Overbygningskurser. Dette projekt handler primært om den indholdsmæssige nyudvikling og tilpasning af indholdet i 4 kurser, som forbundene er enige om skal videreføres: Byggepladsens arbejdsmiljø, Intro til virksomhedsøkonomi, Plads til alle og Arbejdsret.

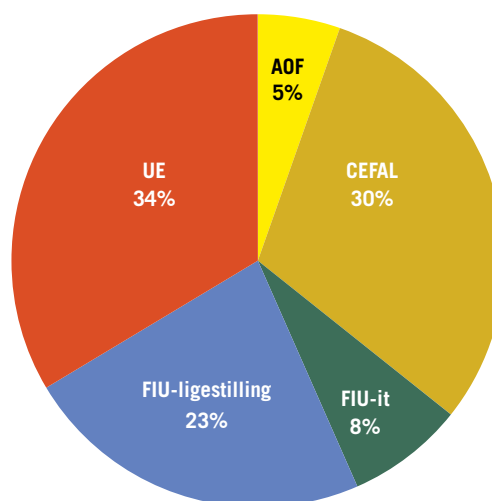
Der har været stor opbakning fra samtlige forbund til disse forandringer – og forbundene er gået ind i processerne med stor entusiasme. Forbundenes engagement lover således godt for resultaterne, der vil begynde at vise sig i løbet af 2014.

Organisering og fastholdelse af medlemmer – fortsat et hovedfokus

Der blev i 2013 gennemført 4 udviklingsprojekter om organisering og fastholdelse. Dette lå fint i forlængelse af den opprioritering, der skete af dette område allerede i 2012:

- ◆ Arbejdsmiljørepræsentanten og organisering

Figur 2.2 Projektejernes økonomiske andel 2013

- ◆ Fælles organiseringsuddannelse
- ◆ Mangfoldighedsorganisering
- ◆ Mentorforløb for tillidsvalgte med minoritetsbaggrund.

Med udviklingsprojektet om arbejdsmiljørepræsentanten og organisering er det første gang, at der i fællesskab for alvor sættes fokus på arbejdsmiljørepræsentanternes rolle i organiseringsarbejdet. Dette projekt har stor opbakning fra langt hovedparten af forbundene.

Parallelt blev der samtidig igangsat en fælles organiseringsuddannelse for de mindre og mellemstore forbund, der sigter på at skabe fælles fodslag omkring organiseringsuddannelse i disse forbund. Denne uddannelse fik opbakning fra: Malerforbundet, Dansk EI-Forbund, Blik & Rør, Serviceforbundet, Teknisk Landsforbund og Fødevarerforbundet NNF. Det er forventningen, at begge uddannelser efterfølgende kan blive en del af det tværfaglige udbud af FIU-aktiviteter.

Desuden er der igangsat 2 udviklingsprojekter, der handler om organisering af medlemmer med minoritetsbaggrund.

For det første en uddannelse om mangfoldighedsorganisering, hvor tillidsvalgte med dels etnisk dansk baggrund og dels minoritetsbaggrund arbejder i fællesskab med organisering. For det andet et mentorprojekt, hvor tillidsvalgte med dansk og anden etnisk baggrund danner teams, således at tillidsvalgte med en anden etnisk baggrund bliver klædt på til at fortælle om den danske model i praksis.

Udvikling af et fælles system for samtaler

Som den tredje hovedindsats har der i 2013 været arbejdet med at teste et fælles system til at håndtere samtaler med de til-

lidsvalgte i afdelingerne – om afklaring af opgaver og uddannelsesbehov.

Dette arbejde har taget udgangspunkt i de meget vigtige erfaringer, som først og fremmest FOA har gjort med en systematiseret indsats for at afdække uddannelsesbehovene hos de tillidsvalgte. Efterfølgende har også Fødevarerforbundet NNF taget systemet i brug. Det var på denne baggrund, at 7 andre forbund besluttede at afprøve systemet og de arbejdsgange, der knytter sig til det. Formålet er at afklare, om det er en farbar vej til på sigt at matche de tillidsvalgtes behov med skræddersyede læringstilbud.

Projektet involverer forbund og 1-3 lokalafdelinger fra følgende organisationer: Metal, 3F, HK, Malerne, DEF, TL og SEF. Projektet indebærer en stor indsats fra hvert enkelt forbund og lokalafdeling omkring afklaring af de tillidsvalgte opgaver, gennemførelse af samtaler med de tillidsvalgte og sammensætning af læringstilbud.

Det er Udviklingsenhedens vurdering, at dette projekt på sigt vil få meget stor strategisk betydning for den fremtidige afklaring af de tillidsvalgte uddannelsesbehov – og dermed også hvilke uddannelsesaktiviteter, der fremover kan gennemføres på tværs af forbundene. Samtidig indebærer projektet et meget stort ressourceforbrug i de enkelte forbund, såfremt der tages en beslutning om at udbrede systemet og arbejdsgangene. Der er således tale om et meget vidtrækkende, spændende og ambitiøst projekt, som med tiden helt kan forandre perspektiverne for fælles uddannelsesaktiviteter i FIU.

Underviseraktiviteter – og materialer

Den pædagogiske arbejdsgruppe har ligesom sidste år fulgt en række projekter, deriblandt udvikling af flere materialer.

I 2013 har den pædagogiske arbejdsgruppe fortsat løbende drøftet og udvekslet erfaringer omkring organisering med fokus på undervisernes rolle og opgaver i denne indsats. Underviseraktiviteterne har i 2013 således haft fokus på organisering og fastholdelse. FIU-Udvalget godkendte i december 2013 en ansøgning om underviseraktiviteter i 2014:

Underviseraktiviteterne fokuserer i 2014 på facilitering og udbygning af faglige fællesskaber. Dermed videreføres temaet omkring medlemsorganisering og fasthol-

delse fra 2013. Der vil dog i 2014 været et øget fokus på den metodiske praksis i form af et tværgående arbejde med »transfer« både som eksemplarisk ramme og som tema på konkrete aktiviteter.

Der har i 2013 været færre nye projekter om undervisermaterialer end de seneste par år. Nedenstående tre projekter blev dog besluttet:

Udvikling af informationsmaterialer om arbejdsklausuler. Projektet resulterede i en meget flot og gennearbejdet pjece om arbejdsklausuler og social dumping. Projektet blev fra starten en meget stor succes – og ramte bl.a. lige ned i efterårets kommunale valgkamp, der mange steder havde social dumping som et af de lokale temaer. Pjecen er allerede genoptrykt flere gange.

Dialogindsats i folkeskolernes afgangsklasser. Dette projekt handler om et forløb, hvor en række yngre aktive tillidsvalgte bliver i stand til at gennemføre dialogmøder med unge omkring arbejdsmarkedets indretning og rettigheder og pligter som lønmodtagere. Projektet indebærer læringsforløb, dialogmøder og materialeudvikling.

Regionale og brancherettede filmklip. Dette projekt handler om et opfølgingsprojekt inden for jobrotation, hvor der produceres en række filmklip, som kan anvendes til at stimulere de tillidsvalgte anvendelse af uddannelse i form af jobrotationsprojekter.

I løbet af 2013 har der samtidig været et fortsat fokus på udarbejdelse af den fælles grundbog for tillidsvalgte, som tidligere er besluttet. Der har fra både forbund og FIU's Udviklingsenhed været gjort en stor indsats for at skabe ejerskab til grundbogen og sørge for, at bogens indhold svarer

til forbundenes forventninger og de tillidsvalgte behov. Bogen udkommer i foråret 2014.

Køn og ligestilling

Inden for køn og ligestilling er der i 2013 godkendt fire projekter:

Fyraftensdialogmøder om fædrebarsel. I dette projekt er der søgt om midler til at udvikle og afholde fyraftensmøder med fædrebarsel på dagsordenen.

Nordisk Forum 2014. Med dette projekt er der søgt om midler til at skabe forøget interesse og engagement omkring ligestillingsindsatsen i fagbevægelsen via forberedelse og senere deltagelse i Nordisk Forum.

Målet er ligeløn. I dette projekt er det målet at udvikle et materiale, der indeholder 4 pædagogiske arbejdsformer, som gør det muligt at tale konstruktivt om ligeløn på arbejdspladsen.

Sociale mediers muligheder for tillidsvalgte. Projektets formål er at udbrede de tillidsvalgtes anvendelse af sociale medier i dialogen med kolleger om den danske model og medlemskab af de faglige organisationer.

Øvrige projekter

Endelig blev der igangsat et enkelt projekt, der falder lidt uden for de ovennævnte kategorier:

- ◆ Lærlinges psykiske arbejdsmiljø. Dette projekt handler om bedre håndtering af lærlinges arbejdsmiljø inden for en række fag - først og fremmest hotel- og restauration, el- og malerområdet.

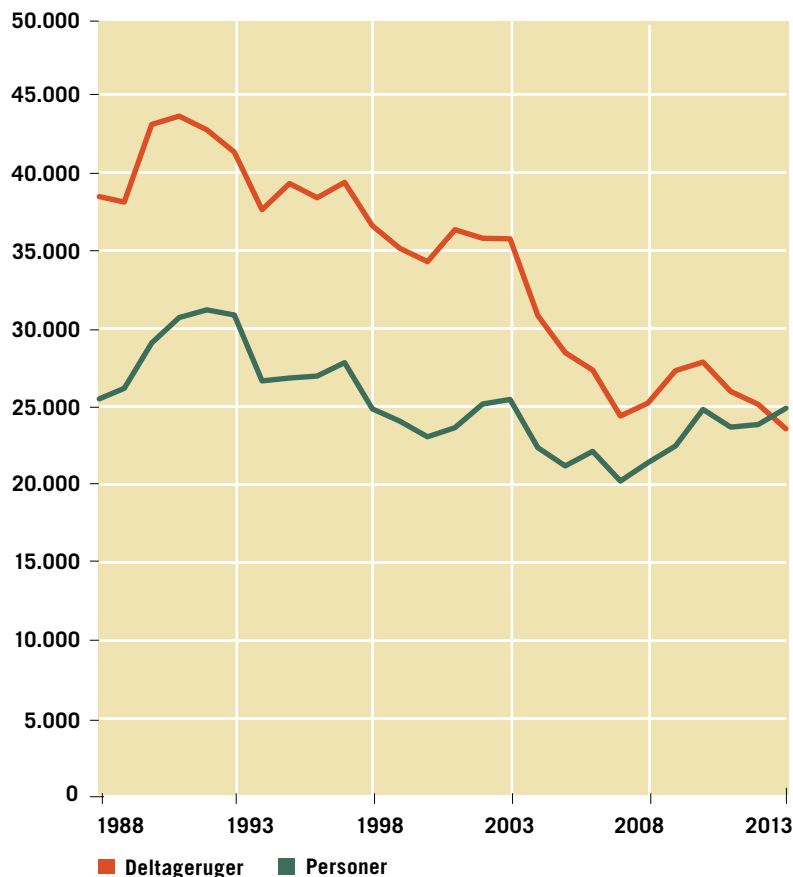
Kursusaktiviteten i 2013 er på 23.699 deltageruger, det er 6 procent mindre end i 2012, hvor aktiviteten var på 25.276 deltageruger¹.

Faldet i kursusaktiviteten bliver kompenseret af en stigning i antal forskellige cpr-numre på kursus i 2013. Der var 25.086 forskellige personer på kurserne, hvor den enkelte tillidsvalgte var på kursus i gennemsnitlig 4,7 dage, i 2012 var gennemsnittet på 5,3 dage. Det er en udvikling, som er forløbet over de sidste 10 år, således at kursernes varighed er blevet kortere. Det betyder, at der årligt i de sidste 3 år har været omkring 25.000 tillidsvalgte på kursus – og det svarer til, hvad der var i 1990'erne. Set i dette perspektiv er FIU gennem de sidste år blevet styrket, så flere tillidsfolk i fagbevægelsen vedligeholder deres uddannelse end i 00'erne.

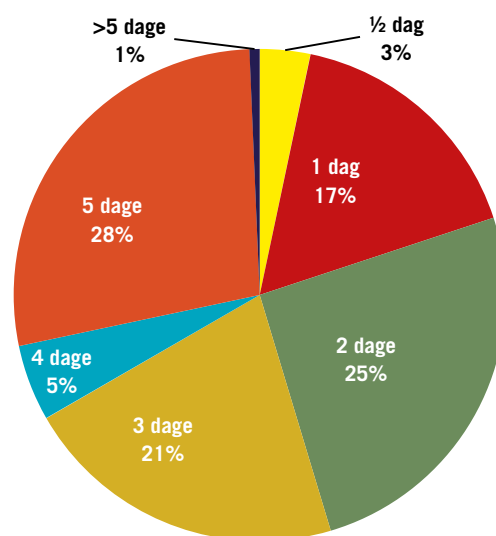
Udviklingen i såvel deltageruger som antal personer gennem de sidste 25 år kan ses i figur 3.1. Det er især HK, der har været medvirkende til, at det gennemsnitlige antal kursusdage er kommet under 5. HK'ere var i 2013 på kursus i gennemsnitlig 3,1 dage mod 4,2 dage i 2012.

Fordelingen mellem kursernes varighed kan ses i figur 3.2. Der er især kommet flere dagmøder i 2013. Kurser på ½ dag er temamøder om en aktuel sag eller en overenskomst, men kan også være workshops i et længere kursusforløb. De traditionelle ugekurser, som var den dominerende ramme for læring i mange år, er nu udskiftet med et mix af kurser og møder med forskellige varighed, der bedre dækker de forskellige behov og ønsker, som nutidens tillidsfolk har.

Figur 3.1 Deltageruger og personer

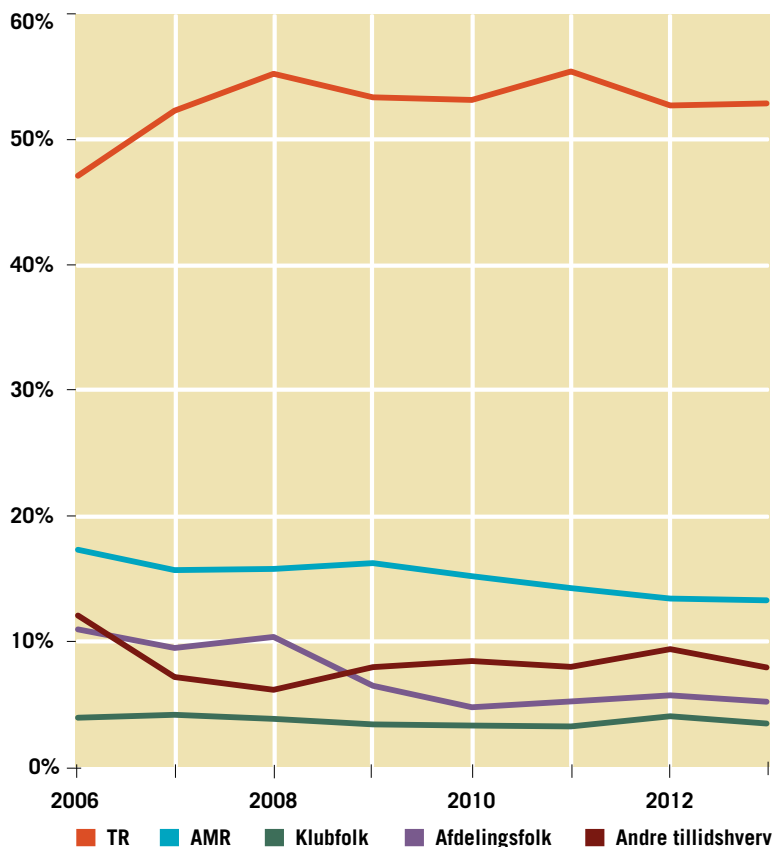

Figur 3.2 Kursus(modul) varighed i dage – 2013

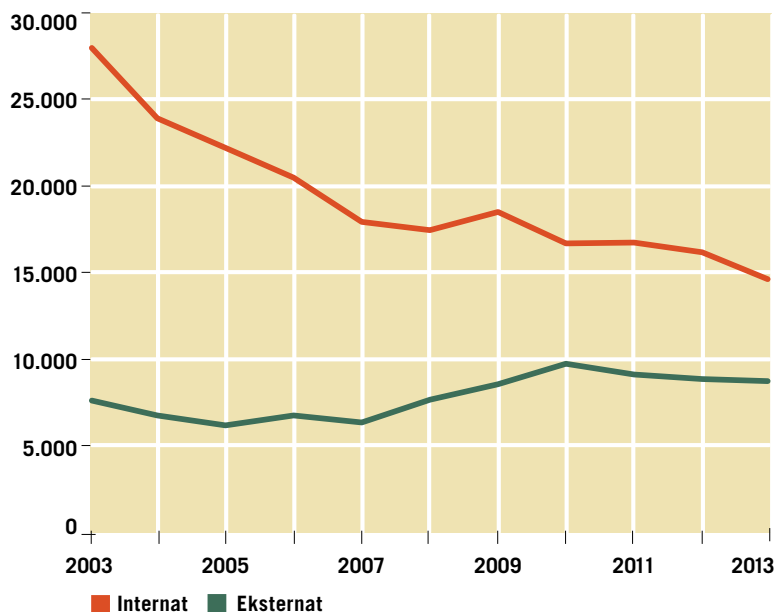

¹ Jævnfør FIU-årsberetning 2012 var kursusaktiviteten på 23.952 deltageruger. Men i efteråret 2012 opdagede 3F, at de havde kurser for tillidsvalgte, der ikke var blevet registreret som FIU-kurser. Derfor blev 3F's kurser i 2012 og 2013 gennemgået grundigt for at give et retvisende grundlag for FIU-statistik og FIU-økonomi i 3F. Det betyder, at tal og økonomi for 3F i FIU-årsberetning 2013 er ændret i forhold til årsberetningen for 2012 – der er konkret kommet ekstra 1.324 deltageruger i 2012 og brugt 16 mio. kr. mere end opgjort i FIU-årsberetningen for 2012

Figur 3.3 Tillidshverv

Figur 3.4 Internat- og eksternatkurser

Tillidshverv, køn og alder

53 procent af deltagerne på FIU-kurser er tillidsrepræsentanter, og 13 procent er arbejdsmiljørepræsentanter. De øvrige deltagere har forskellige andre tillidshverv, er fagligt interesserede eller ansatte i fagforeningerne. Den forholdsmæssige udvikling ses i figur 3.3. Tillidsrepræsentanterne har gennem de sidste 6 år udgjort over 50 procent af kursisterne. I samme periode er antallet af arbejdsmiljørepræsentanter faldet fra 17 til 13 procent, og antallet af valgte og ansatte i fagforeningerne er faldet fra 11 til 5 procent – sidstnævnte skyldes nok især, at der nu er færre afdelingskontorer.

Kvinderne udgør et flertal blandt FIU-kursisterne på 53 procent opgjort i deltageruger. Sådan har det nu været i de seneste 10 år, og med en jævnt stigende tendens.

Aldersgennemsnittet for kursisterne er i 2013 på 45,8 år. I 2012 var der umiddelbart tegn på, at aldersgennemsnittet ville falde for første gang i 20 år, men tal for 2013 modbeviste den tendens – aldersgennemsnittet er steget med ½ år fra 2012 til 2013, og kursisterne er nu 5 år ældre, end de gennemsnitligt var i 1993.

Færre internatkurser

Figur 3.4 viser udviklingen i kurser med overnatning (internat) og uden overnatning (eksternat). Stigningen i endagskurser betyder nødvendigvis, at flere aktiviteter er uden overnatning. Set i det større perspektiv betyder det, at internatkurserne rammes kraftigst af det faldende antal deltageruger fra 2012 til 2013, og at belægningen på fagbevægelsens skoler er halveret gennem de seneste 10 år.

Aktivitet pr. forbund

Figur 3.5 viser antal deltageruger for de

4 største forbund i de sidste 10 år. De fleste forbund har et fald i antal deltageruger fra 2012 til 2013. Kun HK og Metal har en stigning i deltagerugerne. Der er dog flere forbund, som i 2. halvår 2013 havde flere kursister end 1. halvår 2013; så det er et signal om, at udviklingen er ved at vende.

Tabel 3.6 supplerer forbundsoplysningerne med nogle væsentlige oplysninger. Antal deltageruger i forhold til medlemstallet er fortsat 2,8 procent som i 2012, så selv om der er et faldende antal deltageruger i FIU, udgør aktiviteten i forhold til LO's samlede medlemstal således den samme procent.

Den generelt højere gennemsnitsalder på FIU-kurser er fordelt jævnt over de fleste forbund, med undtagelse af Metal hvor gennemsnitsalderen er faldet lidt.

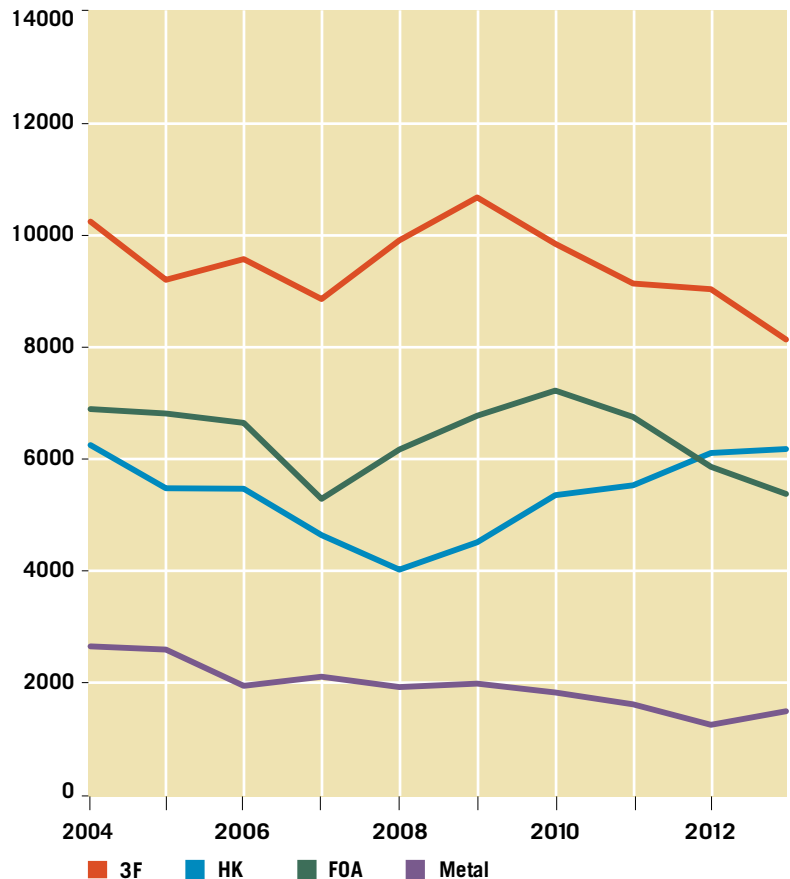
Den sidste søjle i tabel 3.6 viser forbundsprofiler i forbindelse med de tværfaglige kurser, hvor forbundene i gennemsnit havde 8 procent. Det er alle de store forbund, som har under 10 procent på de tværfaglige kurser, og især 3F, HK og Metal har færre deltagere end i 2012.

Kursusområder efter kursusindhold

FIU-kursernes indhold er kategoriseret i 17 forskellige kursusområder, som kendetegner FIU-systemet. Fordeling af deltageruger fremgår af figur 3.7.

Forbundenes grundkurser er stadig det største område, men fagforeningskurser overgår snart grundkurserne, hvis udviklingen gennem de sidste år fortsætter. Fagforeningskurser er forbundskurser for klubbestyrelsesmedlemmer, kasserere, diverse TR-aktiviteter og kurser i medlems-hvervning og organisering. Branchekurser har tilsvarende emner som fagforenings-

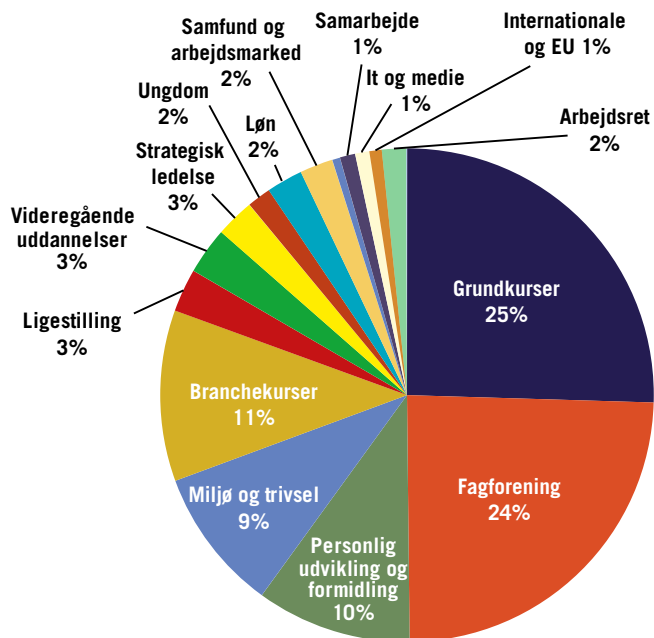
Figur 3.5 Deltageruger hos de største forbund

Tabel 3.6 Deltageruger pr. forbund i 2013

Forbund	Deltageruger	Deltageruger/ medlemmer	Gennemsnits- alder	Kvinder	Lokalt	Tværfagligt
Blik	86	1,2%	42,1	0%	6%	29%
DEF	403	1,9%	41,7	4%	4%	29%
FOA	5.369	3,3%	46,5	82%	83%	2%
SEF	726	4,9%	46,7	18%	1%	16%
HK	6.228	3,2%	46,0	78%	42%	4%
HKKF	50	1,1%	37,8	8%	0%	4%
DJF	42	0,8%	44,3	8%	0%	3%
Maler	138	1,9%	39,0	29%	7%	27%
Metal	1.529	1,9%	43,7	8%	7%	9%
NNF	294	1,5%	46,0	26%	11%	21%
3F	8.122	3,0%	45,7	29%	17%	9%
TL	437	2,2%	46,1	55%	36%	16%
Total*	23.424	2,8%	45,7	53%	38%	8%

Figur 3.7 Kursusområder i 2013

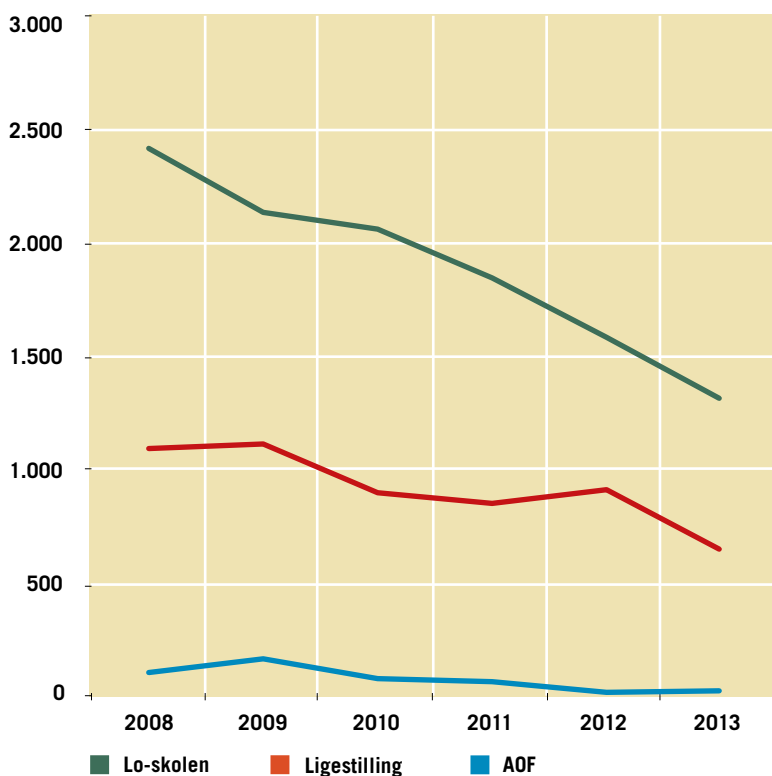

kurser, men bliver afviklet specifikt for en branche eller en sektor i forbundet.

Ellers er ændringerne mellem de forskellige kursusområder minimale. Der er lidt flere kurser omkring ledelse og styring af kommuner og virksomheder, og færre ungdoms- og ligestillingskurser.

I figur 3.8 ses udviklingen gennem de sidste 6 år for FIU's tværfaglige kursusarrangører. Lo-skolens FIU-del - Center for arbejdsliv & læring - har været hårdt ramt af de seneste års udviklingstendens med flere forbundskurser, og kursusaktiviteten i 2013 nærmede sig 1.300 deltageruger. Det er for få kurser til at opretholde et professionelt og aktivt miljø omkring tillidsvalgte på skolen, så der bliver i 2014 foretaget forskellige fornyelser for at øge deltagerantallet.

Figur 3.8 Tværfaglige deltageruger

Alternative læringsformer

Læring kan finde sted på andre måder end i et undervisningslokale, derfor anvendes andre læringsformer i flere forbund.

For at belyse det nærmere, har FOA og HK bidraget med følgende beskrivelse af deres aktiviteter:

FOA's anvendelse af blandede læringsformer

FOA har gennem de seneste år arbejdet med at udbrede andre læringsformer end kurser. Det sker som led i implementeringen af TR-løftet, som indebærer, at den lokale FOA-afdeling aftaler TR-opgaver og udvikling med hver enkelt tillidsrepræsentant.

Med afsæt i den konkrete viden om de tillidsvalgte udviklingsmål planlægges en række læringsaktiviteter. Det sker ud fra et læringskatalog, FOA har udviklet. Katalo-

get beskriver kort de læringsformer, som forbundet mener er relevante at arbejde med lokalt. Hver enkelt afdeling tager her efter stilling til deres lokale læringskatalog: Hvor godt rustet er vi som afdeling til at arbejde med sidemandsoplæring, coaching, workshops med mere - og omsætte disse former til egentlige, målrettede læringsforløb?

Ud over kurser er det især person-til-person-læringsformerne - fx sidemandsoplæring og mentorskab - som afdelingerne beslutter sig for at bruge i praksis. Derudover er workshops og temadage populære, mens afdelingerne ønsker at arbejde med netværkslæring og Tillidszonen (e-læring) på sigt.

I planlægningen tages der så specifikt stilling til, hvilken læringsform der passer bedst til de tillidsvalgtes udviklingsmål.

Pr. februar 2014 ser fordelingen af læringsforløb på læringsformer ud som vist i figur 3.9.

HK's selvstudieprogrammer

HK tilbyder medlemmer og tillidsvalgte uddannelse via den lukkede medlemsportal Mit HK. Alle kurser er tilrettelagt som selvstudieprogrammer og kan groft opdeles i disse to hovedgrupper:

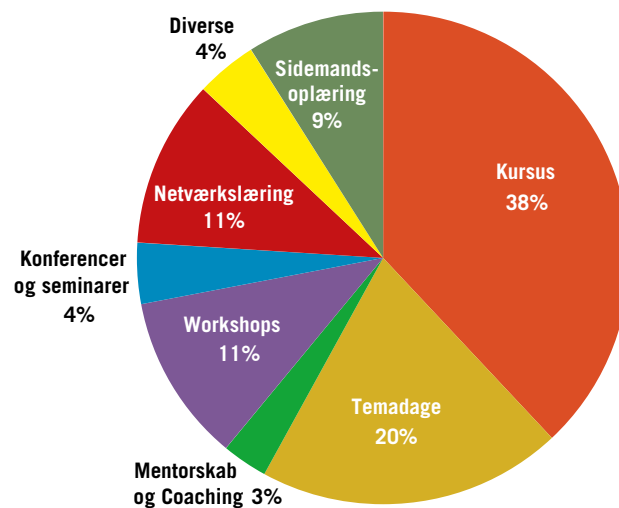
1. Onlinekurser, som overvejende er bygget op som holdningsudviklende dilemmaspil over arbejdslivstemaer som eksempelvis TR-arbejde, arbejdsfastholdelse, lønforhandling, konflikthåndtering, stresshåndtering, voksenmobning, etnisk ligestilling mv.
2. Online it-kurser, som dækker populære områder som Microsofts Office-pakke, Adobes grafikprogrammer, virksomhedsøkonomi/regnskab, Googles gratis netbaserede kontorprogrammer samt

kurser, der giver færdigheder i at håndtere de sociale medier, primært LinkedIn og Facebook, til jobsøgning og personlig branding.

I 2013 har der kun været måling på anvendelsen af selvstudieprogrammerne i første halvår. Det skyldes ibrugtagning af ny web-teknologi. Den nedenstående opsummering for så vidt angår de to ovennævnte kursusgrupper repræsenterer altså anvendelsen i løbet af de første 6 måneder af 2013:

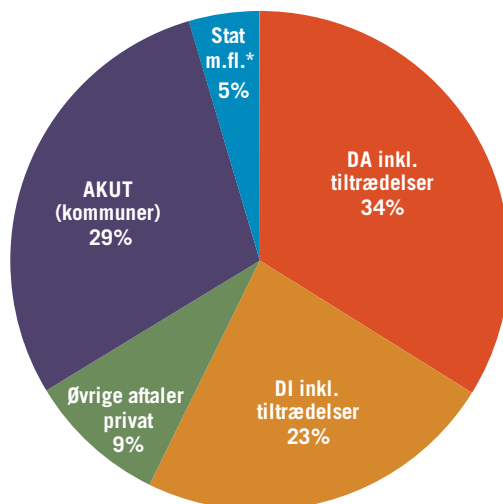
- ◆ at onlinekursene i første halvår 2013 blev besøgt 4.885 gange af 4.405 medlemmer og tillidsvalgte.
- ◆ at online-it-kurserne i første halvår 2013 blev besøgt 23.524 gange af 20.374 medlemmer og tillidsvalgte.

Figur 3.9 FOA's udbredelse af læringsforløb

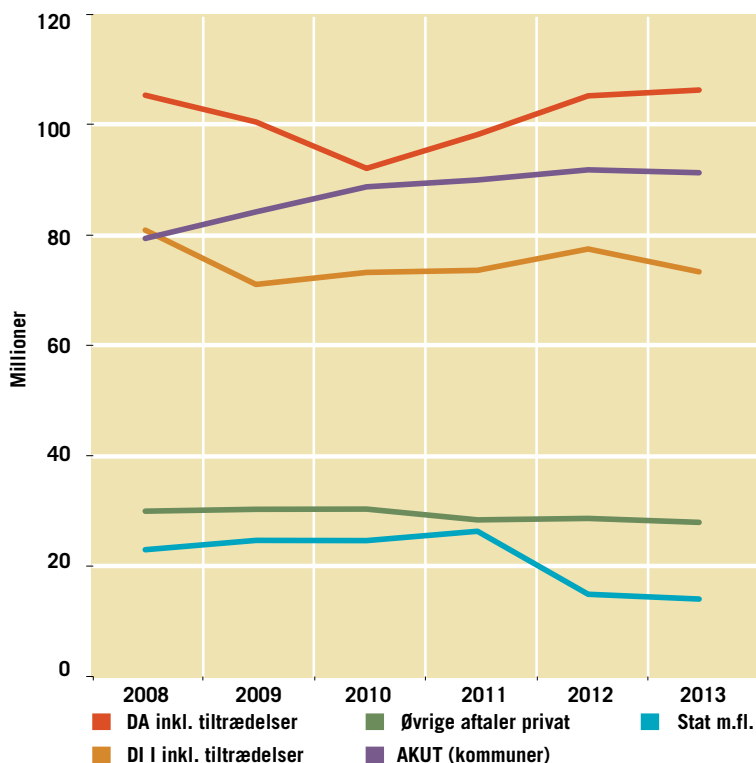

FIU's samlede indtægter i 2013 udgjorde i alt 315 mio. kr. Det er 5 mio. kr. mindre end i 2012, og 16 mio. kr. mindre end budgetteret. Årsagen til de faldende ind-

Figur 4.1 FIU-indtægter 2013

Figur 4.2 FIU-indtægter fra 2008 til 2013

tægter er især færre bidrag fra det private arbejdsmarked. Det er overraskende, da der i overenskomstforhandlingerne i 2012 blev aftalt en stigning pr. 1. januar 2013 i ørebeløbet til DA/LO Udviklingsfonden fra 36 til 40 øre pr. arbejdstime. Bidraget for 1. halvår indbetales først i 2. halvår, så stigningen i ørebeløbet har kun halv effekt i 2013, men det burde for FIU betyde 4,9 procent ekstra indtægt i 2013 i forhold til 2012 – i stedet har der været et fald på 1,8 procent².

På det offentlige område har der været mindre regulering af AKUT-midler efter overenskomstforhandlingerne på det offentlige område i 2013. Bidraget til kommunalt og regionalt ansatte LO-overenskomstdækkede medarbejdere er næsten uændret fra 2012 til 2013. Der er blevet færre offentligt ansatte, men det er så godt som opvejet af stigende ørebeløb på AKUT-området – der er således kun et fald på 0,6 procent i de samlede indtægter via AKUT-ordningen.

Figur 4.1 viser fordelingen mellem de 5 bidragsydere til FIU, hvor balancen mellem det private arbejdsmarked og det offentlige er uændret 64/36 procent. Blandt de private bidragsydere er der i 2013 flere bidrag fra DA/LO Optræningskontoret og færre fra Industriens Pension.

DI (specielt DIO-I) har givet betydeligt færre indtægter end forventet. Det var forventet, at industriens overenskomster gav 78 mio. kr. til FIU, men der kom kun 70 mio. kr. Det er ikke kun LO's forventninger, der ikke blev opfyldt, men også DA havde overvurderet de bidrag, som Industriens Pension skulle opkræve. Faldet er blevet

² Det blev i 2011 aftalt internt med LO's forbund, at 33 øre af de 36 øre i 2012 skulle gå til oplysnings- og uddannelsesformål for tillids- og sikkerhedsrepræsentanter (FIU), og 3 øre til samarbejds- og konfliktløsningssystemet på hovedorganisationsniveau (LO). Efter overenskomstforhandlingerne i 2012, hvor DA/LO Udviklingsfondens ørebeløb blev hævet til 40 øre, blev disse satser reguleret, således at FIU-aktiviteter fik 36,25 øre og LO-aktiviteter fik 3,75 øre – dette har effekt fra 2. halvår 2013. Dette afsnits indtægtsoversigt omhandler kun indtægter vedrørende de 33/36,25 øre, hvor de 3/3,75 øres bidrag indgår i LO's regnskab.

analyseret sammen med Industriens Pension, og den umiddelbare årsag er færre LO-medarbejdere på industrivirksomhederne.

Figur 4.2 viser udviklingen i indtægterne gennem de sidste 6 år. Efter finanskrisen i 2008 er DA-området igen oppe på samme niveau, men det skyldes mest, at ørebeløbet er hævet 3 gange siden krisen – hvis ørebeløbet ikke var blevet hævet, havde indtægterne været 8 procent lavere for det private arbejdsmarked.

Den opkrævning, der finder sted gennem DA/LO Opkrævningskontoret, viser umiddelbart en stigning fra 2012 til 2013 på 1 procent, men det skyldes mest, at der er kommet nye områder, der opkræves via DA, herunder især Mejeribrugets Arbejdsgiverforening (tidligere SALA) og tiltrædelser lavet af HK Privat (tidligere PensionDanmark). DA/LO Opkrævningskontoret modtager sandsynligvis yderligere bidrag fra 2013, da der i løbet af året er blevet implementeret opkrævning af kompetencefondsbidrag for Dansk Erhverv, som har forsinket Dansk Erhvervs bidrag til DA/LO Udviklingsfonden. I regnskabet er medtaget restancer, der kom ind i februar 2014, men der kan komme yderligere bidrag fra 1. halvår 2013, og forhåbentlig pynte på 2014-regnskabet.

Mere detaljeret

Udviklingen i FIU-indtægter på det private arbejdsmarked går mod, at en større andel kommer via DA/LO Opkrævningskontoret. Det er naturligt, da SALA er blevet opløst i 2012, og andre arbejdsgivere har følt behov for støtte gennem organisering blandt ligestillede. Derfor er udviklingen gennem de sidste 3 år vist i tabel 4.3 opdelt på underområder i DA, DI og øvrige private bidragsydere.

I tabel 4.3 er det specielt interessant at:

Tabel 4.3 Fordeling, indtægter fra den private sektor

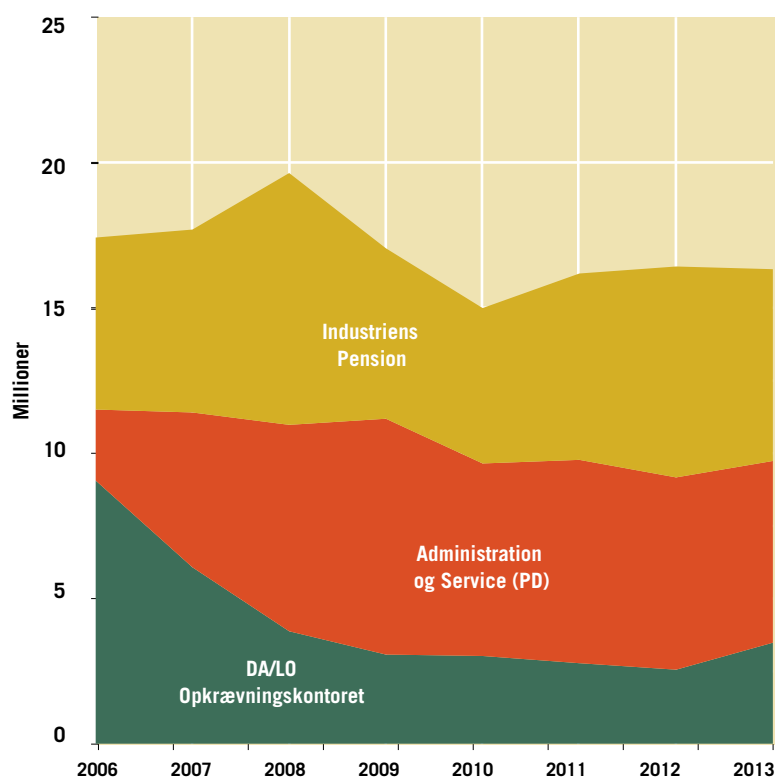
DA/LO Opkrævningskontoret	2011	2012	2013
DIO-II (tidligere HTS)	21.359.987	21.809.377	19.986.347
Dansk Erhverv	24.270.754	28.720.198	28.070.823
Dansk Byggeri	17.690.733	18.637.757	18.524.697
TEKNIQ	8.637.324	8.801.942	9.239.396
HORESTA	2.990.565	3.806.159	3.714.268
Servicebranchens Arbejdsgiverforening	2.806.491	3.144.927	2.751.957
Grafiske Arbejdsgiverforening	2.204.248	2.144.493	1.984.594
Danske Malermestre	1.820.056	1.914.920	1.957.190
Danske Mediers Arbejdsgiverforening	1.610.072	1.647.012	1.539.756
AI-BOA	1.428.203	1.433.601	1.246.633
DTB	1.016.817	1.024.098	1.053.894
SAMA	2.104.595	2.225.927	2.219.095
Bager og konditorer (nu i DE)	48.500	109.038	1.161.396
Øvrige	925.723	995.857	3.429.304
Tiltrædelser via DA/LO	2.815.606	2.554.536	3.485.785
Tiltrædelser via adm. og service (PD)	6.850.546	6.635.948	6.271.902
DA/LO opkrævning	98.580.220	105.605.790	106.637.037
Industriens Pension	2011	2012	2013
DIO-I arbejder	38.448.886	41.761.355	38.719.018
DIO-I funktionær	19.277.626	20.204.457	19.762.770
Træet	2.557.304	2.632.669	2.508.472
NNF	1.886.672	1.708.693	1.695.328
Øvrige DIO-I	1.010.331	967.262	965.114
Tiltrædelser via IP	6.431.451	7.279.013	6.618.575
DI – Slagteriernes arbejdsgivere	4.381.340	3.300.763	3.453.929
DI-opkrævning via IP	73.993.610	77.854.212	73.723.206
Øvrige privat bidragsydere	2011	2012	2013
HORESTA/RBF via 3F (15 øres fond)	2.585.182	2.563.497	2.351.380
COOP Danmark	3.529.876	3.525.885	3.622.673
Kooperationen	7.700.304	7.845.413	8.215.012
BA brugsforeninger og SFU storbutikkerne	2.050.336	2.073.660	2.119.156
DS – Håndværk og Industri (tidl. Dansk Smedemesterforening)	4.293.426	4.667.239	4.888.400
GLSA og Dansk Maskinhandlerforening	4.205.293	4.008.744	2.314.607
DST – Håndværk og Industri (tidl. Danske Snedker- og Tømrermestre)	767.891	836.879	935.295
Konsumfiskeindustriens Arbejdsgiverforening	157.955	150.189	141.210
DSM Danske Slagtermestre	380.318	432.815	394.685
Rengøringsbranchen RSBA	468.369	401.533	437.937
Skorstensfejrerlauget	261.187	263.058	281.491
Novo Nordisk	2.235.268	2.212.659	2.582.459
Andre private bidragsydere – CAD	192.926	110.002	88.979
Bidrag i alt	28.828.331	29.091.573	28.373.284

1. Dansk Erhvervs bidrag er fra 2012 til 2013 faldet med 2 procent, efter der har været stigninger på ca. 40 procent fra 2010 til 2012. Den nævnte fornyelse med opkrævning af både kompetencefond og udviklingsfond gav en forventning om stigende indtægter, men det bliver først i 2014.
2. SAMA omfatter også adskilte bidrag fra Frisørmesterforeningen og fra 2013 Sammenslutning af Karosseribyggere og Autooprettere (SKAD).
3. De forskellige overenskomster for Bager, Konditor og butik BKD indbetales nu som ordinære bidrag til FIU, efter de er blevet en del af Dansk Erhverv – tidligere var det etårige faste beløb.
4. De øvrige overenskomstråder er: Danske Anlægsgartnere, Optikere og urmagere, Rederiforeningen og Tandteknikerne og fra 2013 også Mejerierne (1,9 mio. kr.).
5. Der er en opdeling i opkrævning af

tiltrædelser eller lokaloverenskomster mellem a) DA/LO Opkrævningkontoret, b) Administration og Service (PensionDanmark) og c) Industriens Pension. PensionDanmark har igennem de sidste år opkrævet tiltrædelser for HK Privat, men det er mere naturligt, at DA/LO Opkrævningskontoret opkræver disse tiltrædelser – idet de også opkræver kompetencefondsbidrag for Dansk Erhverv. Det har givet ekstra indtægter på ca. 1 mio. kr.

6. DIO I fik ikke implementeret stigningen i ørebeløbet fra 31 til 36 øre i deres lønsumsprocent, som det var aftalt i overenskomsten fra 2010. Det gav stigende indtægter, da efterslæbet blev opkrævet i 2012. Der er i 2. halvår 2013 blevet opkrævet efter en lønsumsprocent, der svarer til 40 øre.
7. Slagterier organiseret i DI indbetalte i 2011 knap 1 mio. kr. ekstra for manglende betalinger de foregående år. Derfor er bidraget i 2012 og 2013 tilbage på 2010-niveau.
8. SALA blev opløst i juni 2012, men fortsatte med opkrævning af Mejerierne og Maskinmestrene året ud. I 2013 er det kun bidrag fra GLS-A og Maskinhandlerforeningen, der indgår i det angivne beløb, som de indbetaler direkte til LO.
9. I denne gruppe var tidligere både Sammenslutningen af Karosseribyggere og Autooprettere (SKAD) og Centralforening af Autoreparatører (CAD). SKAD er nu blevet medlem af SAMA, og deres virksomheder indbetaler fra 2013 til DA/LO Opkrævningskontoret (jævnfør note 2). Derfor er der kun CAD tilbage i denne gruppe i 2013.

Figur 4.4 FIU-indtægter på tiltrædelsesoverenskomster

Tiltrædelser

Der aftales stadig mange tiltrædelser til eksisterende overenskomster af arbejdsgivere, som ikke er medlem af en arbejdsgi-

verorganisation. Udviklingen i indtægter fra tiltrædelser kan ses i figur 4.4, hvor opdelingen mellem indtægter fra Industriens Pension, PensionDanmark og DA/LO Opkrævningskontoret vises.

Indtægterne toppede i 2008 med den høje beskæftigelse, der var dengang, og nåede bunden i 2010. Siden har der i flere forbund været øget opmærksomhed på området, og igennem de sidste år har det givet et stabilt bidrag fra tiltrædelser på omkring 16 mio. kr.

Det offentlige bidrag

I tabel 4.5 ses, hvordan indtægterne via AKUT-ordningen fordeler sig mellem forbundene. Det er mest kommuner og regioner, som betaler til ordningen, men der findes også tiltrædelsesoverenskomster på dette område. Forhandlingsfællesskabet KTO sikrer arbejdstagernes interesser på området, og kontrollerer sammen med Kommunernes Landsforening, at AKUT-bidrag indbetales.

Det ørebeløb, som AKUT-ordningen styres af, aftales i overenskomstforhandlingerne på det offentlige område, men reguleres normalt efter de aftalte lønstigninger. Det har betydet, at stigningstakten i AKUT's ørebeløb er faldet gennem de sidste år, og den seneste overenskomst på det kommunale område gav kun 2 procent stigning frem til 2015.

Tabel 4.6 viser de udregnede FIU-betalinger for statsansatte, ansatte i Københavns og Frederiksberg kommune, DSB, TDC og Post Danmark. De nævnte forbund indbetaler de aftalte 7 procent til LO, og de resterende 93 procent deles mellem forbund og arbejdsgiver. Det er en ny måde at udregne kursusomkostninger på statsområdet, som skyldes, at forbundene betaler de

Tabel 4.5 Indbetaling jævnfør AKUT-ordning

	Forbundsandel kurser (93% af aftalte 55%)	FIU-fællesskabsandel (7% af aftalte 55%)	I alt
Blik- og Rørarbejderforbundet	45.991	3.565	49.556
Dansk EI-Forbund	200.644	16.342	216.985
FOA – Fag og Arbejde	55.184.108	4.173.637	59.357.746
Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund	5.596	421	6.018
Serviceforbundet	21.965	1.398	23.362
HK Danmark	18.058.157	1.414.964	19.473.121
Malerforbundet i Danmark	47.802	3.170	50.972
Dansk Metal	1.044.200	70.815	1.115.015
Fødevarerforbundet NNF	5.267	396	5.663
3F – Fagligt Fælles Forbund	9.962.491	682.542	10.645.033
Teknisk Landsforbund	670.219	46.576	716.796
Forbundene i alt	85.246.440	6.413.827	91.660.267

direkte kursusomkostninger, og arbejdsgiverne ifølge områdets overenskomster betaler lønnen under kursusophold. Opgørelsesmæssigt er fordelingen 47,5 procent til forbund og 47,5 procent til arbejdsgiver.

Bidraget, som forbund og arbejdsgiver forventes at bruge på kursister fra statsområdet, er 350 kr. pr. medlem pr. år i 2013. Det er et aftalt beløb, som konkret betyder mest, når der skal indbetales til FIU-fællesskabet. Beløbet var i 2013 24,50 kr. pr. år pr. statsmedlem. Der var et fald i antallet af ansatte på området, således at der var forventet

Tabel 4.6 Bidrag for statsansatte m.fl.

	Forbundsandel	Fællesskabsandel 7%	I alt
Blik- og Rørarbejderforbundet i Danmark	2.441	368	2.809
Dansk EI-Forbund	117.994	17.763	135.756
FOA – Fag og Arbejde	2.663.404	400.943	3.064.346
Serviceforbundet	284.975	42.900	327.875
HK Danmark	4.707.056	708.589	5.415.645
Hærens Konstabel- og Korporalforening	410.130	61.740	471.870
Dansk Jernbaneforbund	772.578	116.302	888.880
Malerforbundet i Danmark	10.904	1.642	12.546
Dansk Metal	585.900	88.200	674.100
3F – Fagligt Fælles Forbund	2.870.422	432.107	3.302.528
Teknisk Landsforbund	157.379	23.692	181.071
Forbundene i alt	12.583.183	1.894.243	14.477.425

*) der er ikke løntabsudgifter for disse forbund, derfor er deres udgifter sat til 47,5% af det aftalte beløb

tet 28 mio. kr., men kun var 27 mio. kr. til de statsansattes kursusaktivitet. I beretningens forbundsopgørelser medtages kun forbundenes forventede udgift på 14,5 mio. kr.

Afregning af bidrag på det private område

På det private område får forbundene kvartalsmæssigt forudbetalt deres andel af FIU-midler a conto efter den fordelingsnøgle for hver arbejdsgiverorganisation, som er aftalt med støtte fra DA-statistik. I 2013 kom der betydeligt færre indtægter end forventet, derfor skal de fleste forbund modregnes i udbetalingerne i 2014, som det fremgår af tabel 4.7.

Faldet i FIU-bidrag kom mest fra Dansk Industri, og det er derfor naturligt, at det er 3F, Metal og HK, der modregnes. Situationen omkring de faldende bidrag blev allerede konstateret efter 1. halvår 2013, derfor fik 3F modregnet noget i 4. kvartals udbetaling (se note).

Tabel 4.7 Privat sektor – forbundsfordeling af FIU-bidrag

	Til forbund afsluttet 93 % regnskab	Udbetalt ifølge budget	Endelig afregning
Blik- og Rørarbejderforbundet	2.776.079	2.886.678	-110.599
Dansk El-Forbund	7.037.341	7.238.582	-201.241
FOA – Fag og Arbejde	1.905.384	2.077.717	-172.333
Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund	978.314	1.026.785	-48.471
Serviceforbundet	6.570.805	7.027.806	-457.001
HK Danmark	47.802.325	49.314.597	-1.512.272
Dansk Jernbaneforbund	197.620	228.689	-31.069
Malerforbundet	3.115.760	3.097.498	18.262
Dansk Metal	26.885.819	29.802.010	-2.916.191
Fødevarerforbundet NNF	8.619.770	8.241.276	378.494
3F – Fagligt Fælles Forbund	82.514.713	87.000.000	-4.485.287
Teknisk Landsforbund	5.718.249	5.777.461	-59.212
I alt	194.122.181	203.719.099	-9.596.918

1) Jævnfør det vedtagne FIU-budget for 2013 skulle 3F have udbetalt 91.874.899 kr. i 2013, men allerede efter 1. halvår kunne det konstateres, at der kom færre midler ind. Derfor blev det aftalt med 3F kun at udbetale 87 mio. kr. a conto i 2013.

Fordelingen af FIU's udgifter er vist i tabel 5.1, hvor forbundenes kursusaktivitet forbruger de 93 procent og FIU-fællesskabets administration, it og kursusudvikling de sidste 7 procent. Sådan blev det implementeret i 2012 og balancerer nu fint i 2013. Tidligere var der en større fællesskabsøkonomi og flere tværfaglige udviklingsprojekter og indsatsområder.

Både i 2010 og 2011 blev der foretaget ekstraordinære udbetalinger af uforbrugte fællesskabsmidler. Med den nye fordeling af indtægterne mellem forbundene og fællesskabet har der ikke været ekstraordinære udbetalinger.

I figur 5.2 vises den fordeling af udgifterne i fællesskabet, hvor administration og it – der klares i LO – nu har stabiliseret sig omkring 8,5 mio. kr. Udviklingsaktiviteterne har varieret gennem årene afhængigt af de økonomiske muligheder og fordelingen af FIU-midler mellem forbundene og fællesskabet.

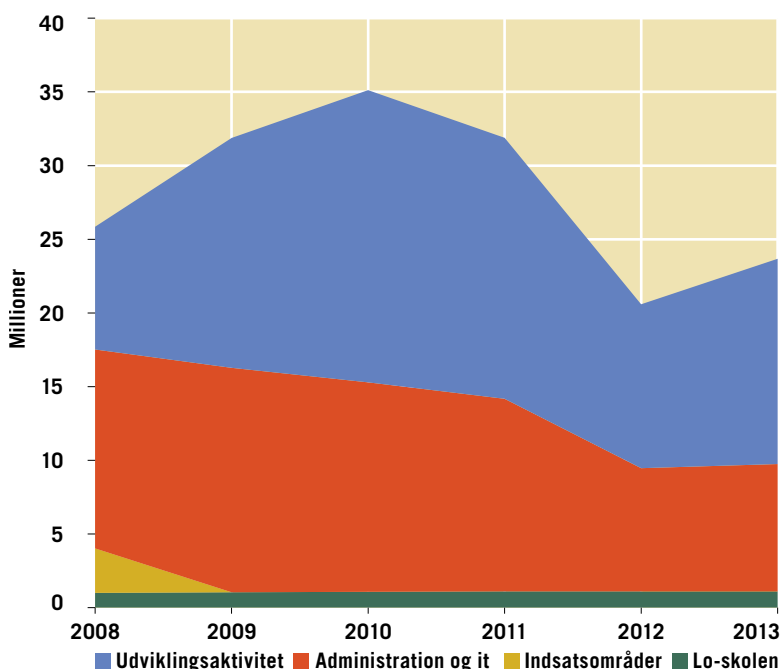
Det detaljerede regnskab for FIU-fællesskabet er vist i tabel 5.3, hvor budgettet holdt på de fleste områder. Forklaringen til noterne er:

1. Tilskud til Lo-skolen er beregnet til at understøtte morgensang, bibliotek, faglige og kulturelle fællesarrangementer på skolen.
2. FIU's Udviklingsenhed styrer alt tværfagligt udviklingsarbejde og fungerer efter en driftsaftale med fonden Lo-skolen. Aftalen dækker alle udgifter til 2 medarbejdere og deres kontor på Lo-skolen.
3. Udgifter til løn for de LO-ansatte i FIU-sekretariatet og FIU-it. Stigningen skyldes delvis, at der tidligere ikke har været indregnet en lønandel til lederne på de 2 områder.

Tabel 5.1 Regnskab for FIU 2011-2013

UDGIFTER Tusinde kroner	Regnskab 2011	Regnskab 2012	Regnskab 2013
Kursusmidler til forbundene (privatansatte)	178.875	191.580	203.719
Ekstraordinær udbetaling fra FIU-fonden	9.476	0	0
Kursusmidler (AKUT/stat) forblevet i forbundene	101.565	100.035	97.830
Forbundenes FIU-økonomi	289.916	291.615	301.549
Grundtilskud, Lo-skolen	1.100	1.100	1.150
Udviklingsaktiviteter og FIU's Udviklingsenhed	17.714	11.904	13.932
Administration / FIU-sekretariat	3.428	1.505	1.657
It-kursusadministration	9.643	6.857	6.985
FIU-fællesskabet i alt	31.885	21.366	23.724

Figur 5.2 Fællesskabets udgifter i FIU 2008-2013

4. Særlige udviklingsopgaver styret af FIU-it søges finansieret via udviklingspuljen. FIU-it har således brugt 162.000 kr. til it-udviklingsprojekter i 2013. Udgifterne til FIUSYS mv. på 3,5 mio. kr. går derfor kun til vedligeholdelse og drift af de kørende systemer.

Reservationer til udvikling

Der har siden 2011 været et efterslæb af igangsatte projekter, således at der årligt i 2011 og 2012 blev bevilliget flere midler til

Tabel 5.3 Fællesskabets udgiftsbudget og -regnskab for 2013

Tværfaglige aktiviteter	Budget	Regnskab	Forskel
Grundtilskud, Lo-skolen	1.150.000	1.150.000	0
Udviklingsområdet			
Pulje til udviklingsprojekter	9.300.000	8.190.972	1.109.028
FIU's Udviklingsenhed på Lo-skolen	2.350.000	2.350.000	0
TR-pulje	2.500.000	3.391.000	-891.000
I alt udviklingsområdet	14.150.000	13.931.972	218.028
FIU-sekretariat i LO			
FIU-sekretariatet, aktiviteter	250.000	124.934	125.066
Løn til FIU-sekretariatet	1.590.000	1.619.049	-29.049
Lønrefusion, DA	-730.000	-740.000	10.000
Administrationsaftale LO og FIU-sekretariatet	650.000	652.800	-2.800
I alt FIU-sekretariat	1.760.000	1.656.783	103.217
FIU-it			
FIUSYS, Underviserportal og andre it-systemer	3.750.000	3.575.449	174.551
Løn til ansatte i FIU-it	2.130.000	2.246.346	-116.346
Administrationsaftale LO og FIU-it	1.160.000	1.162.800	-2.800
I alt FIU-it	7.040.000	6.984.595	55.405
Total	24.100.000	23.723.350	376.650

Tabel 5.4 Reservationer – status 31. december 2013

Udviklingspulje	Reserveret fra 2012	Bevilliget 2013	Brugt 2013	Reserveres til 2014	Uforbrugt 2013
Uafsluttede projekter 2011	2.070.860		1.355.692	0	715.168
Uafsluttede projekter 2012	7.296.464		5.363.574	1.068.224	864.666
Bevilliget 2013		8.994.620	1.471.706	7.522.914	
I alt	9.367.324	8.994.620	8.190.972	8.591.138	1.579.834
TR-pulje	1.391.000	2.500.000	3.391.000	470.000	30.000

nye projekter, end der blev afregnet og afsluttet. Igennem 2013 har det udlignet sig, og der er et forbrug på knap 8,2 mio. kr. til udviklingsprojekter, hvoraf de fleste er fra 2011 og 2012, og det giver bedre balance end i de 2 foregående år.

Det fremgår dog af tabel 5.4, at der stadig er mange igangværende projekter fra 2012 og 2013, og derfor reserveres 8,6 mio. kr. til udgifter i 2014 og eventuelt 2015. Samlet kan det dog konstateres, at hvor der i starten af 2013 var 39 aktive projekter, er der i februar 2014 kun 25 aktive og uafsluttede projekter.

Der kan være projekter, hvor forudsætningerne ændrer sig undervejs, så forbruget af projektmidler ikke svarer til det bevilligede. Det betyder samlet, at der er afsluttede projekter fra 2011 og 2012, hvor en del penge i 2013 går retur til FIU-fonden som uforbrugt – i alt for 1,6 mio. kr.

TR-puljen havde flere projekter, som blev udskudt fra 2012 til 2013. Det betød, at der gennem året har været en høj aktivitet i disse specielle LO-projekter for tillidsrepræsentanter. Situation er nu, at der kun er 1 projekt, som er skudt til 2014, og derfor er der reserveret 470.000 kr. til dette.

FIU-fonden

FIU-regnskabet for 2013 har umiddelbart et underskud på 350.000 kr., men forrentning af fondens indestående på 87,2 mio. kr. betyder, at der er overskud på 315.000 kr. Det bliver lagt til fondsbeholdningen, der pr. 31. december 2013 er på 87,5 mio. kr.

Det kan virke lidt paradoksalt, at 2013 ender med et overskud, når indtægterne har været så meget dårligere end forventet, men det reguleres af sig selv i FIU-økonomien. At forbundene jævnfør tabel 4.7 vil blive modregnet 9 mio. kr., og at FIU-fællesskabet ikke bruger det budgetterede, resulterer sammen med uforbrugte projektmidler i en lille stigning i FIU-fondens beholdning.

Der er som nævnt reservationer på knap 8,6 mio. kr. til udviklingspuljen og knap 0,5 mio. kr. til TR-puljen – der er således reservationer i 2013 på i alt 9,1 mio. kr. Formuen i FIU-fonden er dermed reelt bare på 78,4 mio. kr. Likviditetsmæssigt er der dog kun 45 mio. kr. i FIU-fonden ved årskiftet, da der forudbetales af de private midler til forbundene, og de sidste indbetalinger fra Industriens Pension og DA/LO-opkrævningskontoret først kommer i januar og februar måned.

Forbundene skal hvert år indsende en indberetning om deres forskellige kursusudgifter. Det sker efter et skema, hvor flere forskellige udgifter kan oplyses. Indholdet af skemaet blev aftalt i 2001 og revideret i 2009.

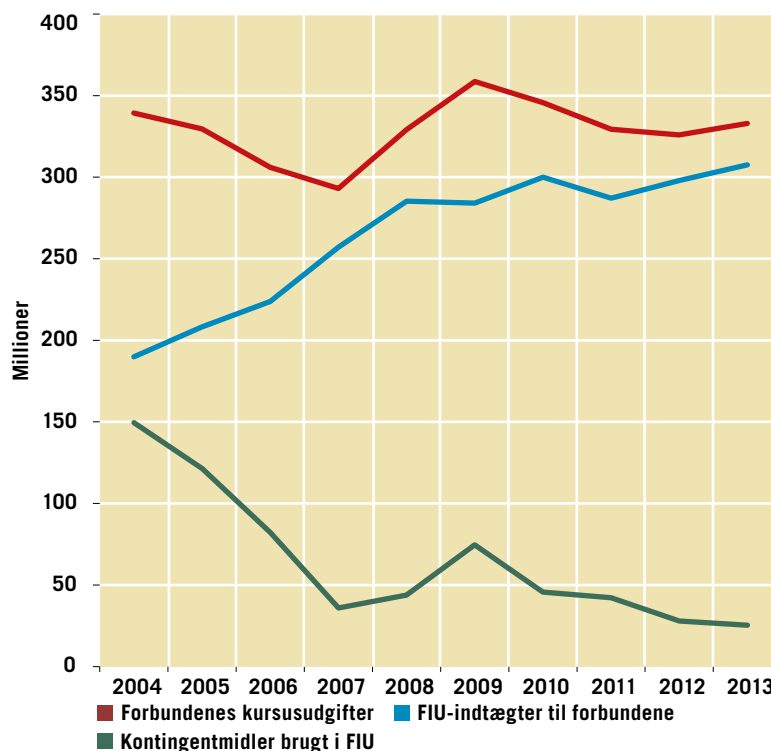
I FIU-årsberetningen 2012 var de samlede kursusudgifter mindre end FIU-indtægterne, men det viste sig senere, at 3F havde over 1.000 deltageruger, og 11 mio. kr. i ekstra kursusomkostninger, som ikke var med i deres indberetning. Derfor var der i 2012 alligevel flere kursusudgifter end FIU-indtægter samlet set for alle forbundene, hvilket der også har været tidligere.

I 2013 er de samlede kursusudgifter i forbundene på 332,9 mio. kr., hvor de samlede FIU-indtægter udgør 307,6 mio. kr., således at forbundene har brugt små 25,3 mio. kr. af egne midler. Det resultat skyldes dog delvis en ændret opgørelsesform af statsbidraget. Det har gennem de sidste år, hvor der i FIU er kommet mere balance mellem indtægter og udgifter, været et problem, at der i opgørelserne var anslåede beløb, som ikke indgår i forbundenes regnskaber. De små 30 mio. kr., der blev opgjort i udgifter for kursister, som er dækket af overenskomster uden FIU-fond eller AKUT-bidrag, var således fiktive beløb, udregnet efter en i FIU internt aftalt kursusomkostning pr. medlem på statsområdet.

De anslåede udgifter på statsområdet er i 2013 ændret til et mere realistisk niveau, hvor de aftalte 350 kr. pr. medlem pr. år opdeles. Det er:

1. Forbundenes udgift til direkte kursusomkostninger på 46,5 procent = 163 kr. pr. medlem pr. år.
2. Arbejdsgivernes udgift til løntab på 46,5 procent = 163 kr. pr. medlem pr. år.

Figur 6.1 FIU-deltageruger og forbundenes FIU-økonomi

3. Afgift fra forbundene til FIU-fællesskabet på 7 procent = 24 kr. pr. medlem pr. år.

Det er stadig fiktive udgifter, men mere i overensstemmelse med virkeligheden, så længe statsansatte og andre uden TR-uddannelsesbidrag i overenskomsterne skal indgå i de økonomiske opgørelser i FIU-årsberetningen. I forhold til de tidligere år er der også reguleret for overnævnte ændrede opgørelse på statsområdet i 2012, men ikke længere tilbage.

Den samlede udvikling i forbundenes indtægter og udgifter kan studeres i figur 6.1.

Tabel 6.2 De største forbunds FIU-udgifter i forhold til FIU-indtægter

	2010	2011	2012	2013
3F	84%	87%	95%	95%
HK	95%	96%	92%	93%
FOA	86%	80%	89%	85%
Metal	82%	87%	97%	99%

Tabel 6.3 Forbundenes samlede kursusudgifter i 2013 og FIU-fondens andel heraf

	Samlet udgift 2013	FIU-midler 2013	Overført fra 2012	Forbundenes egenbetaling	Overføres til 2014	FIU-dækning 2013
Blik	1.450.204	3.102.750	1.835.138	-1.652.546	3.487.684	214%
DEF	10.397.342	7.707.543		2.689.799		74%
FOA	70.725.018	60.131.145		10.593.873		85%
SEF	10.659.528	8.444.379		2.215.149		79%
HK	81.182.609	75.331.575		5.851.035		93%
HKKF*	538.864	410.130		128.734		76%
DJF*	894.808	1.012.216	894.582	-117.408	1.011.990	113%
Maler	3.009.897	3.358.113		-348.216	348.216	112%
Metal	31.153.287	30.858.510		294.777		99%
NNF	6.345.320	7.686.001		-1.340.681	1.340.681	121%
3F**	108.603.477	103.021.739		5.581.738		95%
TL	7.944.321	6.577.586	429.569	1.366.735		83%
I alt	332.904.675	307.641.687	3.159.289	25.262.989	6.188.572	92%

*) HKKF og DJF er reguleret for mindre kursusomkostninger på statsområdet også i 2012, jævnfør afsnit 4.

**) 3F er reguleret i 2012, dels aktivitetsmæssigt jævnfør note i afsnit 3, men også økonomisk, således at 3F, modsat det oplyste i beretningen i 2012 brugte flere penge, end de fik udbetalt i FIU-midler.

I tabel 6.2 er vist dækningsgraden for FIU-indtægterne i forhold til kursusudgifterne i de fire største forbund.

Årsopgørelsen

Det samlede billede af alle forbunds kursusregnskaber kan ses i tabel 6.3, hvor den årlige opgørelse af FIU-forbrug i forhold til FIU-indtægter er udregnet for alle forbund. I 2012 var der 3 forbund, som havde uforbrugte midler, der blev overført til 2013. I 2013 er der 4 forbund med uforbrugte midler, der skubbes videre til 2014.

Reguleringen af statsbidraget, således at det kun har halv effekt for forbundsudgifterne, betyder, at Hærens Konstabel- og Korporelforening nu bruger alle aftalte midler, mens Dansk Jernbaneforbund har opbygget så stor en pulje af uforbrugte

midler, at det kan tage lidt længere tid, før de kommer i balance.

Det er nyt, at såvel Fødevarerforbundet NNF som Malerforbundet i Danmark ikke har brugt alle de udbetalte bidrag fra det private arbejdsmarked, men det kan skyldes, at de har fået flere indtægter end tidligere. Der kan ske ændringer i indberetningen fra 3F - Fagligt Fælles Forbund for 2013, og en yderligere analyse vil afdække eventuelle yderligere udgifter. De oplyste beløb dækker TR-afdelingens udgifter i 2013 og anslåede udgifter for 3F-gruppernes registrerede kursusaktivitet for 3F-tillidsvalgte.

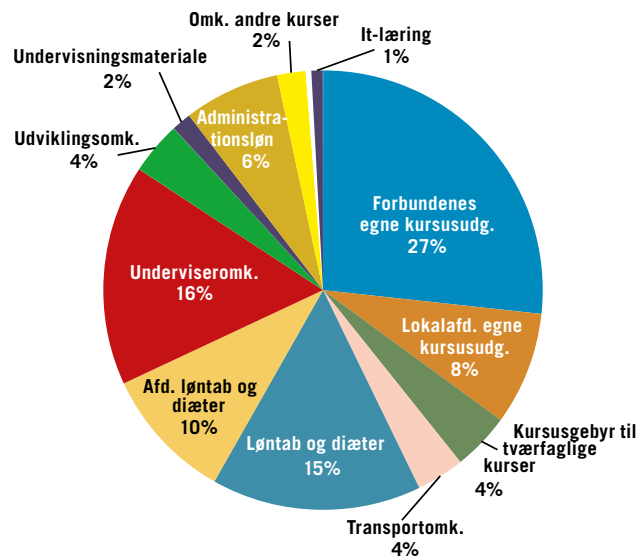
To forbund fortsætter den hidtidige politik med at prioritere uddannelse af tillidsvalgte højt og bruger en del kontingentmidler til deres kursusaktivitet. Det er Dansk El-Forbund og Serviceforbundet, hvor FIU-indtægterne udgør under 80 procent af kursusudgifterne.

Udgifter mere konkret

Det fremgår af figur 6.4, at 35 procent af kursusudgifterne går direkte til betaling af forbundets egne kursussteder eller lokale mødefaciliteter, og kun 4 procent til tværfaglige kursusgebyrer. Dernæst går 25 procent til dækning af løntab hos kursisterne og yderligere 23 procent til indirekte kursusudgifter som underviserløn, kursisttransport og kursusmateriale. Tilbage er så 13 procent, som går til faste omkostninger i forbundet og alternativ læring.

Tabel 6.5 viser, at de direkte kursusudgifter er 4 procent mindre i 2013 end i 2012, og at udgifter til de tværfaglige kurser er faldet med 25 procent. Det kan sammenholdes med, at antallet af deltageruger jævnfør afsnit 3 faldt med 6 procent fra

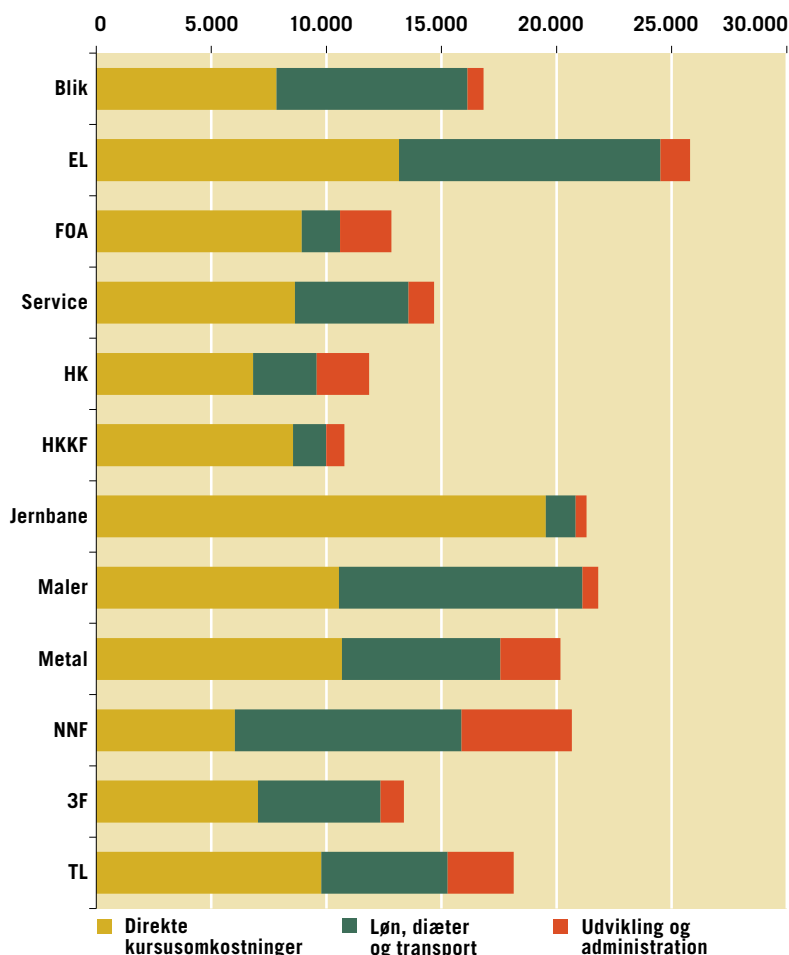
Figur 6.4 Kursusomkostningernes fordeling

Tabel 6.5 Forbundenes omkostninger ved FIU-aktivitet i 2011-2013

I kroner	2011	2012	2013	Ændring 2012 til 2013
Kursusudgifter vedrørende forbundets egne kurser for tillidsfolk på alle niveauer	128.180.130	122.047.901	116.681.253	-4%
Kursusgebyrer vedrørende forbundets deltagelse i kurser arrangeret af Lokskolen, AOF eller Partnerskabet for Ligestilling	22.093.840	18.743.996	14.062.801	-25%
Transportomkostninger i forbindelse med kursusdeltagelse	12.186.720	11.666.877	11.732.584	1%
Dækning af løntab og diæter under kursusdeltagelse til medlemmerne eller refusion af løntab til arbejdsgiveren	68.385.929	66.390.818	84.007.856	27%
Udgifter til pasning af deltagernes børn	36.182	33.344	15.582	-53%
Løn og transport til undervisere på forbundets egne kurser	47.916.963	53.357.880	54.009.787	1%
Omkostninger ved udviklingsarbejde	9.121.784	9.053.183	12.910.987	43%
Udgifter til undervisningsmaterialer	7.542.060	6.576.741	4.770.069	-27%
Løn- og omkostninger til administrativt personale med opgaver vedrørende FIU	22.488.764	23.558.233	23.543.186	0%
Omkostninger til kursusdeltagelse, som udbydes af organisationer uden for fagbevægelsen	8.626.869	9.871.153	6.951.469	-30%
Omkostninger til kursuskalender, annoncering og lign.	632.310	574.383	1.397.310	143%
Udgifter til it-baseret læring i FIU-regi	2.175.617	4.077.708	2.821.790	-31%
UDGIFTER I ALT	329.387.168	325.952.217	332.904.674	2%

Figur 6.6 Forbundenes kursusudgifter og andre omkostninger pr. deltageruge

2012 til 2013, og udgifternes udvikling virker derfor realistisk.

Der er sket en betydelig stigning i udgifter til løntab og diæter, som skyldes ændrede vurderinger af afdelingens udgifter i 3F, hvis endelige størrelse forventes afklaret i 2014. Det er områder af mere stabil karakter, fx det administrative personale, og områder som har betydeligt faldende omkostninger, nemlig betalte kursusudgifter uden for fagbevægelsen og it-baseret læring – begge dele skyldes nok til dels, at der skal spares penge i forbundene.

Forbundenes udgifter pr. deltageruge

Sammenholdes de statistiske tal fra det fælles administrationssystem i FIU med forbundsindberetningerne af de samlede kursusudgifter, kan de gennemsnitlige udgifter pr. deltageruge udregnes, som det fremgår af figur 6.6.

Der er traditionelt set stor forskel på forbundenes udgifter til løntab og diæter på kurserne, men det er alligevel overraskende, hvordan de tre største forbund kun bruger omkring 13.000 kr. pr. deltageruge, hvor flere andre forbund bruger det dobbelte.

Det kan skyldes forskellige kriterier for udregning af udgifter i de indberetningsskemaer, som LO får tilsendt fra forbundene, men det kan også være indkørte traditioner for, hvordan kursister får dækket udgifter, og hvor meget kursussteder koster. Brug af lokale kurser uden overnatning giver klart lavere kursusudgifter, som nok forklarer FOA's tal.

FIU – Fagbevægelsens Interne Uddannelser
LO – Landsorganisationen i Danmark
Islands Brygge 32D
Postboks 340
2300 København S
Tlf. 3524 6000
Fax 3524 6300
www.lo.dk
www.fiu.dk

ISBN: 978-87-7735-288-1
ISBN-online: 978-87-7735-290-4
LO-varenr. 4236